

КОНЦЕНТРИЧНА ПАРАДИГМА ТРАДИЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізуються підходи до поняття «традиційне суспільство», розкривається сутність релігієцентризму і сакральності, які вибудовують основи концентричної парадигми традиційного суспільства.

Ключові поняття: традиційне суспільство, релігієцентризм, сакральність, концентрична парадигма, раціональність.

Криза сучасного суспільства, яка призвела до глобальних проблем в усіх сферах суспільного життя, вимагає нагально-го пошуку шляхів виходу з неї. Вибудови теоретичних основ, які б сприяли забезпеченню, в подальшому, стало-го розвитку суспільства. Разом з тим, слід зазначити що усі форми суспільної свідомості, які існують в соціальних організаціях, являють собою результат тривалого історичного розвитку. Тому, щоб найбільш конкретно зрозуміти сутнісні характеристики існуючих проблем, необхідно проаналізувати тенденції розвитку суспільної свідомості на різних етапах історичного розвитку. Відтак одним із напрямів пошуку виступає звернення до національних або релігійних традицій, що робить актуальним звернення до самого характеру традиції, системи організації соціально-політичної діяльності у традиційному суспільстві.

Теоретичні дослідження традиційного суспільства у динамічній пропорційності його становлення, розвитку знайшли відображення у працях Ф. Рігза, Л. Купер, М. Вебера, К. Ясперса, Е. Гіденса, М. Леві, У. Ростоу та ін.

Метою роботи виступає соціально-філософський аналіз формування концентричної парадигми соціально-політичних відносин у суспільстві традиції.

Починаючи з часів Р. Декарта й до сьогодення більшість дослідників, які пишуть про традиційне суспільство, розглядають його через призму трьох факторів:

- по-перше, пояснюють минуле з погляду сучасної раціональності;
- по-друге, як деяку «опозицію» теоріям індустріального розвитку, як негативний «фон» для підкреслення індустріального позитивізму, «обмеженого у своїх репродуктивних можливостях, в якому більшість статусів є аскриптивними (приписуваними), а дескриптивні (досягаємі) не мають настільки важливого значення, як в сучасних суспільствах» [1, с. 59];
- по-третє, концепт «традиційне суспільство» трактується у відповідності з поняттями ліберально-глобалістичної систе-

ми, «яка все пробує перетворити в «шоу», підмінюючи зміст формою» [2].

Водночас, як зазначають Т. Лоусон і Дж. Геррод, традиційне суспільство – це, «тип соціального устрою, при якому поведження індивідів визначається здавна властивими даному суспільству моделями. Основні правила соціального поведження передаються від одного покоління до іншого і вирізняються насиченістю ритуальними діями» [3, с. 501-502]. Д. Волошин визначаючи термін «традиційне суспільство» як реальність, як цілком означений, пропонує називати його «суспільство традицій» – це таке суспільство, в якому виділяється надособистістний суб'єкт права – народ, під яким розуміється сукупність традицій які охороняє держава; в такому суспільстві поряд із універсальними правовими нормами існують і специфічні, відповідні традиціям кожного народу і діючі на території його постійного проживання [4, с. 26].

З погляду співвідношення сучасного і традиційного суспільств, розглядає останнє Е. Гіденс. Науковець вважає, що традиція – спосіб інтеграції рефлексивного контролю дій і просторово – тимчасової організації співтовариства, засіб взаємодії з простором і часом, що забезпечує наступність минулого, сьогодення і майбутнього будь-якої діяльності або досвіду. При цьому традиційним культурам властиве шанування минулого, і символи цінуються тому, що містять і увічнюють досвід поколінь. Згідно з Е. Гіденсом, найбільш відмінною рисою модерного життя є його безпрецедентний динамізм, а традиція протилежна динаміці – вона заважає її реалізації [5, с. 75-78].

Отже, проаналізувавши підходи до трактування поняття «традиційне суспільство», можна констатувати, цілісної теорії в сучасній науці немає. Ми пропонуємо підійти до розкриття змісту традиційного суспільства з погляду М. Вебера, який вбачав природу останнього в «настроях і віруваннях, які передаються з покоління в покоління» [6, с. 135]. Розглядаючи поняття «раціоналізму» через призму капіталістичних відносин, науковець у передмові до своєї праці «Протестантська етика і дух капіталізму» одночасно підкреслює: «Насправді в дане поняття можна укладати найрізноманітніший зміст. Існує, наприклад, «раціоналізація» містичного споглядання (тобто такого відношення до життя, яке з інших поглядів уявляється специфічно «ірраціональним»), також існує раціоналізація господарства, техніки, наукового дослідження, виховання, війни, права і управління. Більш того, і в рамках кожної подібної галузі «раціоналізація» може бути проведена з самих різних

позицій при наявності цілеспрямованості, проте те, що через певну призму поглядів є «раціональним», з іншої – може виявитися «ірраціональним». Тому в усіх культурах існували найрізноманітніші раціоналізації в найрізноманітніших життєвих сферах. Характерним для їхнього культурно-історичного розвитку є те, які культурні сфери раціоналізуються і в якому напрямі» [7, с. 39].

Виходячи з вищезазначеного, можна констатувати, що «раціоналізація» духовно-соціальної трансформації світогляду традиційного суспільства знайшла своє відображення у міфі, релігії, філософії, сформувавши дві складові: релігієцентризм та сакральність.

Релігієцентризм був закріплений в індивідуальній свідомості в якості «зразку істини», а також акумулювання на колективному рівні в рамках культурної традиції. Структуру релігієцентристського «зразка істини» можна вибудувати в такому вигляді:

1. Світ теоцентричний, і в силу цього основною якістю світопорядку є його безумовна визначеність. Це пов'язано з наявністю абсолютної, не релятивної основи Буття (Бог), онтологічного і квалітативного центру, що дозволяє і вимагає масштабувати реальність, впорядковуючи її виявленість через задану теоцентризмом непорушну систему координат.

2. Суттю існування при теоцентричному світобаченні виступає воля до богоподібності, тобто максимально можливе наближення до джерела істинності й абсолютної визначеності.

3. Адекватним типом поведінки, логічно випливаючим із прагнення до богоподібності, виступає поведінка імперативна, заснована на неухильному дотриманні конкретних приписів і заборон релігії з метою збереження режиму визначеності існування, як свідчення відданості сакральному першопринципу. Наказова поведінка упредмечує присутність Абсолюта у форматі щоденної активності людини, виступаючи способом богоподібності.

4. Теоцентризм, як світобачення і впливаючі з нього змістові й поведінкові особливості людської активності, детермінує формування суспільств так званого традиційного типу, є просторово-часовою комунікацією з приводу набуття людиною якісного Абсолюта. Орієнтація людини (або колективу) на максимально достеменно дотримання Одкровення (відкритого священного Знання) і його безумовне збереження, з метою подальшої передачі ланцюгом поколінь у формі переказу, відіграло в історії людства соціогенну роль. Таким чином, комуні-

кація традиції вказує не стільки на спосіб передачі значущого знання, скільки на ціннісний вектор даного історичного типу суспільства, а саме: традиційне суспільство є своєрідним синкретизмом методу, інструменту і, одночасно, результату існування людини в умовах граничної визначеності (Абсолютної Істини) [11, с. 53-54].

Наступною складовою, як зазначалося вище, традиційного суспільства виступає сакральність, тобто традиційне суспільство було засноване за принципом, згідно якому все в світі сакралізується. Згідно з тлумачним словником української мови, сакралізація – це залучення у сферу релігійного регулювання різних форм громадянської та індивідуальної свідомості, суспільних відносин, діяльності установ, людей [8, с. 1096]. Проте сакральний вимір значно ширший за релігійний. Сакральність характеризується специфічним баченням світу, в якому будь-який об'єкт або річ розглядається як образ, символ, «пучок» духовної енергії, сили. По суті сакральність, як зазначає І. Папаяні, виступає своєрідною матрицею, «яка формує унікальність даної релігійної системи та відмінність її від інших» [12, с. 32], що в певній мірі впливає на визначення однозначності поняття «сакральність» і створює певні труднощі для однозначного нормативного тлумачення [13, с. 185-195]. Загалом поняття «сакральне», можна сформулювати наступним чином:

- по-перше, під сакральним розуміється все потойбічне і надзвичайне, що не можливо пояснити формально логічними процедурами мови. Тобто сакральне співвідноситься із священним, надприродним і, нарешті, прирівнюється до сутності Бога чи Диявола;
- по-друге, під сакральним розуміється певний стійкий процес уніфікованих дій. Сакральне виступає як узагальнена процедура, що встановлює увесь існуючий як природний, так і надприродний порядок;
- по-третє, сакральне розуміється як святе – ідеал до якого потрібно наполегливо прагнути [12, с. 31].

Взявши за основу дане розуміння сакрального, можна констатувати, що воно охоплює усі сфери життя в традиційному суспільстві: економічну, соціальну, політичну.

Співвідношення релігієцентризму і сакральності знайшло своє вираження в символах традицій, формуючи парадигму концентричного відношення до реальності. Тобто, реальність сприймалася у найбільш широкому вигляді – концентрично. Суть даної парадигми полягала в тому, що в центрі знаходи-

лося божество, дух речі, решту простору займала периферія, матеріальна субстанція [9, с. 94]. Концентричне уявлення про реальність відображалося в культових побудовах, формах організації міст.

В основі парадигми «концентричного відношення до реальності» лежав холізм – уявлення про явище, речі, сукупність речей та явищ, де єдине цілісне передує складовим частинам [8, с. 1349]. Відповідно, концепція холізму опирається на те, що ціле ставиться вище, ніж особисте. Ціле не складається з фрагментів шляхом їх сполучення, а з'являється зразу і синхронно [10, с. 59].

Відповідно в традиційному суспільстві була побудована суспільна і політична системи. Вони були сакральними як й увесь зовнішній світ, без поділу на штучне і натуральне, природне і соціальне. Існувала єдність до світу богів, до світу природи і до світу суспільного підходили з тим же виміром. Одна і та ж сакральна формула або парадигма поширювалася на суспільне, природне і релігійне. Політичне, в даній системі було не тільки складовою цією системи, а більш того, воно виступало концентрованим зосередженням священного. Воно було сакральним за перевагою тому, що через усвідомлену сакралізацію соціальної організації люди Традиції засвідчували про свою приналежність до світу взагалі [9, с. 92-93]. В повноцінній структурі політичного на верху ієрархії стояла «унікальна істога» – цар-жрець, король і т. д. В більшості випадків, особливо на ранніх стадіях становлення державності, дана фігура поєднувала в собі дві функції: жреця – пов'язану із свідомістю і, царську – функцію управління, адміністрування. Відтак правитель в традиційному суспільстві не відносився до звичайних людей, а наділявся надзвичайними, божественними якостями. Звідси – шанування імператорів, фараонів тощо, як богів в давнину або Візантійського імператора в більш пізній час [9, с. 95]. Виходячи з того, що відношення традиційного суспільства до світу базувалося на холізмі, відповідно і структура політичного, держави усвідомлювалася як «органи божества». Центральне місце в даній цілісній концентричній ієрархії відводилося правителю (фараону, василевсу, імператорові). Вся діяльність людини була запрограмована і направлена на відтворення спільноти, на забезпечення стабільного порядку, ліквідуючого хаос і нестабільність. Гарантом стабільності виступав правитель, так як тільки він міг вступати в контакт з богами і силами природи, і забезпечити своєму народу захист і стабільне існування. Відтак влада в традиційному суспільстві була персоналізована і передбача-

ла особисту відданість підданих і слуг правителю [14, с. 91]. В основі такої влади було традиційне панування, засноване на священності здавна успадкованих порядків і владних прерогатив. Правитель (або багато правителів) визначається прийнятими традицією правилами. Покірність правителю відбувається завдяки приписуваних йому природних якостей [14, с. 93]. Державне управління, у співвідношенні «правитель – посадовці», формувалося під впливом «особистого інтересу»: матеріальне винагородження і соціальна повага. Тому, замість «ділової компетенції», стояла конкуренція первісного «надання доручень», і так, як «витрати надавав правитель», перерозподіл доручень повністю залежав від нього [15, с. 494-495].

Отже, традиційне суспільство – це суспільство, яке регулюється традицією, вкоріненою у свідомість, поведінку, відносини, побут. Стабільне збереження традиції, підтримане сакральною свідомістю, є більшою цінністю, ніж розвиток, а суспільний і політичний устрій характеризується жорсткою становою «концентричною» ієрархією. В ньому переважають колективні мотиви над приватними, включаючи інтереси існуючих ієрархічних структур та держави. За своєю природою традиційні суспільства авторитарні, а не плюралістичні. Авторитаризм необхідний в першу чергу для того, щоб попереджувати спроби невиконання традицій або їхньої зміни.

Відповідно традиційне суспільство не можна звести тільки до найбільш стереотипних його різновидів, таких, як звичай і обряд, дане поняття розповсюджується на більш широку область соціальних явищ – релігію, політику, економіку тощо. Враховуючи слова Е. Шілза, «що суспільство – транс-часовий феномен. Воно не створюється буттям в даний момент. Воно існує тільки через певний час. Воно складається за допомогою часу» [16, с. 325]. Тобто, людське суспільство постійно змінюється на усіх рівнях своєї внутрішньої структури: на макрорівні (економіка, політика, культура), на мезорівні (спільноти, групи, організації) і на мікрорівні (індивідуальні дії і взаємодії). Відтак, можна зробити висновок, що суспільство перебуває в постійному русі від минулого до майбутнього. Його теперішнє – просто фаза між тим, що було, і тим, що має бути. Природа суспільства така, що його попередні стадії причино пов'язані з сучасною фазою, а вона в свою чергу, формує ґрунт для наступної фази [17, с. 85]. «Зв'язок, який об'єднує суспільство з його минулим, – за визначенням Е. Шілза, – не може зникнути повністю: він передається спадково, завдяки звичайній природі суспільства» [16, с. 328]. Зв'язок сучасного і минулого становить основу традиції. Фундаментом форму-

вання традиції безперечно виступає традиційне суспільство. Кожне наступне покоління не тільки з необхідністю сприймає той чи інший традиційний ряд, а й здатне змінити характер його відтворення, відтак є сенс зупинитися на змісті та функціях традиції, тому, що не можна не погодитися з думкою Ю. Сурміна, що й сьогодні «традиціоналізм являє собою цілком природне явище сучасного суспільства, і властиве воно не тільки для відсталих країн, що розвиваються, але й розвинених суспільств, які є лідерами індустріального розвитку. Без традиційної складової важко уявити успіхи таких країн як Великобританія та Японія» [6, с. 197].

П. Штомпка характеризуючи концепцію традиції пише, «... щоб міркувати про традиції, одного лише причинного зв'язку не достатньо. Сума подій за час існування людства – це не традиція, а скоріше генеалогія суспільства. І сума впливу минулих етапів також не є традиція, вона – лише сучасний стан суспільства. Говорити про неї можливо тільки тоді, коли зв'язок між минулим і сучасним має близький, інтимний характер. Традиція повинна включати в себе безперервне існування минулого в сучасному, яке може прийняти дві форми: матеріальну і ідеальну, або об'єктивну і суб'єктивну» [17, с. 90]. Відповідно науковець виділяє два значення слова «традиція»: перший – це сукупність тих об'єктів і ідей, джерела яких коріняться в минулому, але які можна виявити в сучасному, тобто, усе те, «що не було знищено, розбито або забуто». В даному випадку традиція тотожна спадковості – тому, що реально збереглося з минулого; другий – більш вузький смисл слова, де під традицією розуміються тільки ті фрагменти спадщини, які не просто зберігаються в сучасному, але й близько переплітаються з ним. Значення матеріальних об'єктів, які збереглися, повинно визначатися насамперед їх належністю до минулого. До них відносяться давні руїни, середньовічні фортеці тощо [17, с. 91].

Разом з тим, по-перше, «соціальна група, оберігає своє минуле з двох основних точок зору: своєрідності і довгочасності. Створюючи свій власний образ, вона підкреслює різницю з зовнішнім світом і, навпаки, применшує внутрішню різницю. Окрім того, вона розвиває усвідомлення своєї ідентичності, яке передається крізь час, тому збереженні пам'яттю факти зазвичай відбираються і вибудовуються так, щоб підкреслити відповідність, схожість, спадковість» [18, с. 49]. По-друге, дані факти, ідеї повинні впливати на мислення і поведінку людей підкреслюючи їхній зв'язок з минулим, формуючи тим самим відношення до нього. Таким чином, саме відношення сучасників до фактів, або ідей минулого, дозволяє ту чи іншу

частину історичної спадщини включити в зміст поняття «традиція». Тобто, як зазначає Е. Шілз, «традиції вибудовуються не самі по собі; їх створюють, заперечують або змінюють люди» [16, с. 14-15].

Стійкість традицій в суспільстві безпосередньо пов'язана з їх функціями:

1. Насамперед в традиції зосереджена мудрість поколінь, які провели відбір існувавших в минулому і заслуговуючих на увагу сьогодні норм, цінностей, ідеалів, правил, зберегли створені раніше об'єкти. Традиція – це свого роду джерело ідеальних і матеріальних ресурсів, які використовують люди в повсякденних справах, для побудови майбутнього на фундаментах минулого. Так, традиції визначають рольові моделі (поведінку героїв, харизматичних лідерів тощо), підтримують соціально-політичні інститути (монархію, конституціоналізм, парламентаризм), різні зв'язки організаційної побудови.

2. Традиція – одне із джерел законності, підтверджуюче легітимність будь-чого. Фрази «так було завжди», або «люди завжди так поводитися» досить часто використовуються для пояснення або виправдовування сьогоднішніх вчинків. Таку ж мету переслідують й посилення на авторитети або доктрини, які були популярними в минулому: «так говориться в Біблії», «так стверджував Аристотель».

3. Традиція вбирає в себе символи колективної ідентичності, посилює почуття незалежності і вірності нації, суспільству, групі. Насамперед такими символами національних традицій виступають гімни, прапори, емблеми, міфологія, а також публічні ритуали.

4. Традиція дозволяє пережити зневіру, «пом'якшує» незадоволення повсякденним існуванням. Традиція, джерела якої знаходяться в щасливому минулому, підтримує суспільство в періоди кризи. Традиція, яка нагадує про минулу незалежність, не дає загинути в період іноземної окупації тощо. По-суті, в даному контексті виконує роль мобілізуючих і компенсуючих факторів нації [16, с. 21; 17, с. 95-96].

Проте традиції, як і будь-що створене людиною, мають функціональну амбівалентність:

1. Суттєвою характеристикою традиції, «виступає саме обмеженість, утверджена традицією, і в силу цього – статичність по відношенню до значних змін» [1, с. 60]. Будь-яка традиція, не залежно від її змісту, може стримувати творчість або новації, пропонуючи готові рецепти для вирішення сучасних проблем. Проте, спроби замінити пошук нових шляхів по-

верненням до старих випробуваних, «надійних» методів скоріш за все веде до стагнації.

2. Настільки ж негативним виступає прагнення залишитися відданими традиційному стилю життя, методам управління, економічним стратегіям, не дивлячись на радикальний історичний поступ. Схильність до старих традицій в умовах змін – лише одне із проявів інертності, типової для багатьох людських інститутів. Це може призвести до неефективності або повного провалу політики, розчаруванню громадян, економічній або політичній кризі.

3. Деякі традиції дисфункціональні, або небезпечні з причини свого специфічного змісту. Історія людства насичена трагедіями, руйнуваннями, жорстокістю, які знаходили свої відображення в ідеологіях, ірраціональних віруваннях, несправедливих законах і тиранії.

4. Певні традиції підтримуються в певній мірі, на рівні «соціальної напівсвідомості», в силу звички й інерції, сприймаються як невід’ємна складова повсякденного способу життя. Особливо гостро вони знаходять своє вираження в перехідних суспільствах і отримали назву «латентні традиції»: пасивність, апатія, безвідповідальне відношення до роботи тощо. В результаті зміни обставин дані звички втратили свою адаптаційну цінність і являють собою значну перешкоду для перебудови політичної і економічної систем [17, с. 97-98].

Таким чином, традиція виступає як адаптаційна система, яка знаходиться в процесі постійних змін, виконуючи в загальному дві функції – креативну (творчу) і консервативну. Тому, традиціоналізм досить динамічний, мінливий і завжди актуальний. Коли з’являються неактуальні елементи традиції, застарівші й заважаючі подальшій модернізації, відбувається їхнє витіснення і заміна сучасними, які відповідають потребам суспільства. Як результат, традиціоналізм не втрачає свого функціонального значення, яке проявляється в самозбереженні суспільства, його самоідентифікації і самовідновлюванні.

Список використаних джерел:

1. Терин Д. Категория цивилизации и основная дихотомия социальной теории / Д. Ф. Терин // Мониторинг общественного мнения. – 2004. – № 1(69) (январь – март). – С. 56-63.
2. Егишянц С. Общество и экономика: традиция и современность [Электронный ресурс] / С. Егишянц. – Режим доступа: <http://worldcrisis.ru>.
3. Лаусон Т. Социология. А – Я : словарь-справочник / Т. Лаусон, Дж. Геррод ; [пер. с англ. К. С. Ткаченко]. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2000. – 608 с.

4. Волшин Д. Римляне и варвары в контексте современных представлений об исторических моделях традиционных обществ // Традиционные общества: неизвестное прошлое : мат. VII Междунар. науч.-практ. конф., 25-26 апреля 2011 г. / редкол.: Д. В. Чарыков (гл. ред.); О. Д. Бугас, А. И. Толкачев. – Челябинск : Изд-во ЗАО «Цицero», 2011. – С. 26-30.
5. Гіденс Е. Соціологія / Ентоні Гіденс ; [пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник]. – К. : Основи, 1999. – 716 с.
6. Сурмін Ю. Україна як нове традиційне суспільство: чекати чи тікати? / Ю. Т. Сурмін // Нова парадигма: журнал наукових праць / [гол. ред. В. П. Бех]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2006. – Вип. 52. – С. 193-209.
7. Вебер М. Предварительные замечания / Макс Вебер // Избранные произведения : [пер. с нем. ; сост., общ. ред. и послеслов. Ю. М. Давыдова]. – М. : Прогресс, 1990. – С. 32-43.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь : В.Т.Ф «Перун», 2004. – 1440 с.
9. Дугин А. Философия традиции / А. Дугин. – М. : Арктогея-Центр, 2002. – 624 с.
10. Дугин А. Философия политики / А. Дугин. – М. : Арктогея, 2004. – 616 с.
11. Уваров П. Экономика как мировидение и способ существования: историко-философская теорема / П. Уваров // Традиционные общества: неизвестное прошлое : мат. VII Междунар. науч.-практ. конф., 25-26 апреля 2011 г. / редкол.: Д. В. Чарыков (гл. ред.); О. Д. Бугас, А. И. Толкачев. – Челябинск : Изд-во ЗАО «Цицero», 2011. – С. 53-57.
12. Папаяні І. Роль сакральної символіки в конструюванні релігійної ідентичності / І. В. Папаяні // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : зб. наукових праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – № 19(32). – С. 31-37.
13. Козловець М. Ідентичність як сфера сакрального [текст] / М. Козловець // Практична філософія. – 2008. – № 2. – С. 185-195.
14. Крадин Н. Политическая антропология : [учебник] / Н.Н. Крадин. – [2-е изд. испр. и доп.]. – М. : Логос, 2004. – 272 с.
15. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения / [пер. с нем. ; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова]. – М. : Прогресс, 1990. – С. 491-556. – (Социологич. мысль Запада).
16. Shils E. Tradition / Edward Shils. – Chicago : University of Chicago Press, 1981. – 356 p.
17. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка ; [пер. с англ. ; под ред. В. А. Ядова]. – М. : Аспект Пресс. 1996. – 416 с. – (Программа высшего образования).

18. Ассман Я. Культурная память. Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности / Я. Ассман ; [пер. с нем. М. М. Славской]. — М. : Языки славянской культуры, 2004. — 368 с.

A crisis of modern society negatively influences on different displays of social being and necessitates complex research with the purpose to find out qualitative mechanisms for the correction of permanent problems. In this context, article deals with analysis of important category – «traditional society». Investigational frames cover theoretical matrix of submitted concept and practical component of its functional potential realization.

Historical process of social modernization, its structural links and communicational interactions is accompanied by accumulation of social being positive displays, which were obtained during formation of nation. For better acknowledgement of constructed elaborations boundless potential, traditions and behaviour program, author reveals variable approaches to the notion «traditional society» and gives substantial characteristics for the essence of religion centrism and sacral, which build up bases for concentration paradigm of traditional society.

In the frames of research tradition is depicted as an adaptive system, which is located in the diapason of permanent changes and executes two functions – creative and conservative. In this case, traditionalism is characterized as a rather dynamic, changeable and constantly urgent process, which can guarantee its own updating, level destructive and outdated elements.

If traditionalism and historical experience of civil society has a sufficient potential for constant modernization, it should be made an attempt to use it for resolving of modern society crisis.

Key words: traditional society, religion centrism, sacral, concentration paradigm, rationality.

Отримано: 24.05.2016